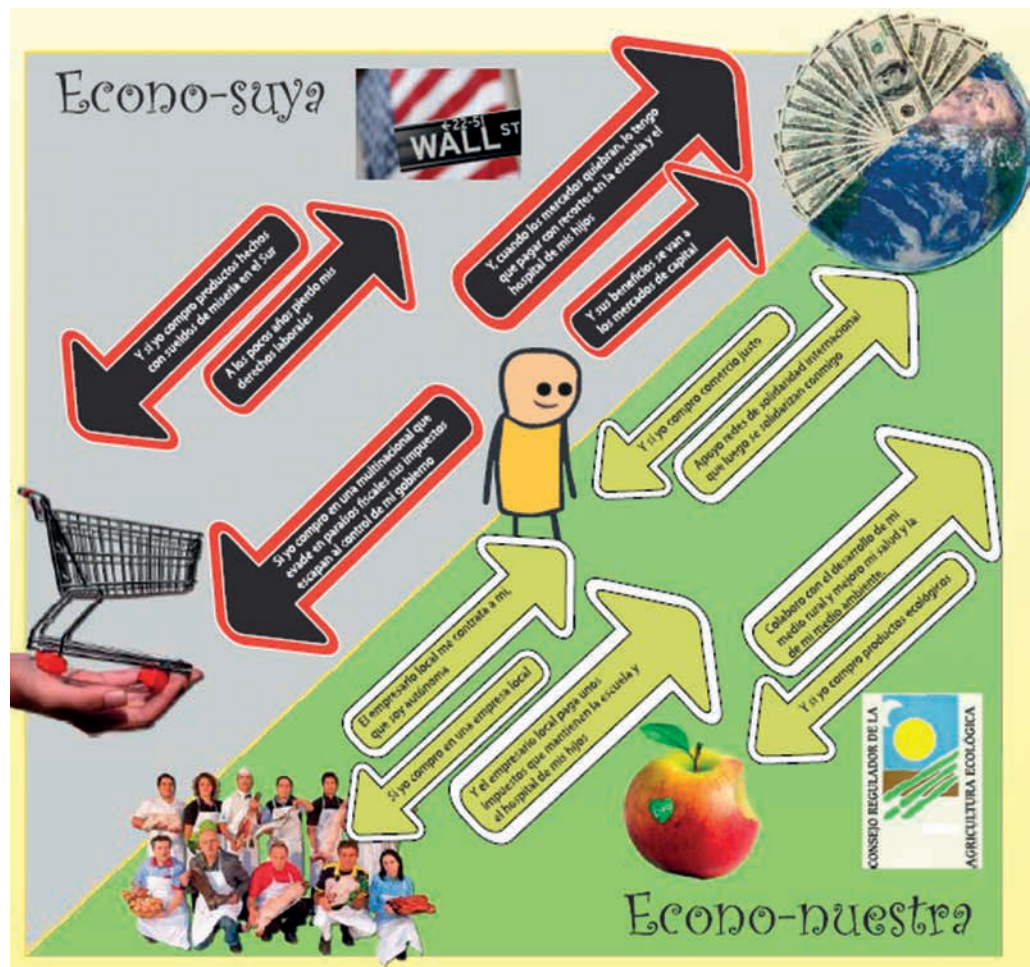

Guia didàctica 'Els límits del creixement'

Isabel Álvarez i Núria Gisbert – Entrepobles Alacant

Aquesta guia és un projecte interdisciplinari sobre els límits del creixement, que té com a objectiu la incorporació de la problemàtica d'Els Límits del Creixement (és a dir, la insostenibilitat del paradigma del creixement present al nostre sistema econòmic i social) en el currículum de les diferents etapes educatives (Secundària, Batxillerat, Educació per a persones adultes, Formació Professional, idiomes, etc.) i en les programacions que es desenvolupen en els cursos de formació del professorat, així com en els programes formatius d'ajuntaments, associacions, centres d'educació ambiental i altres entitats, per afavorir la presa de consciència sobre els limitats recursos del planeta i la necessitat d'actuar en pro d'una política de sostenibilitat de la vida.

L'exposició està guiada per tres personatges que mostren tres actituds davant la vida: la Ciutadania, conscient dels recursos limitats, i àvida de consciència crítica; el Dormilega, que passa de tot; i el Pensament únic, la mentalitat neoliberal

Està plantejada a partir de l'exposició de 12 panells informatius titulada «Els límits del creixement» i elaborada pel Grupo de Energía y Dinámica de Sistemas de la Universidad de Valladolid, Entrepueblos i Ecologistas en Acción.

L'exposició està guiada per tres personatges que mostren tres actituds davant la vida: la Ciutadania, conscient dels recursos limitats, i àvida de consciència crítica; el Dormilega, que passa de tot; i el Pensament únic, la mentalitat neoliberal. Aquests personatges

ens acompanyen al llarg dels 12 panells. Les activitats didàctiques, a l'igual que els panells giren al voltant dels següents temes:

1. Els límits del creixement
2. La veritable sostenibilitat
3. Col·lapses: no vivim sols, som part d'un ecosistema.
4. Què està passant amb el petroli?
5. Espremment les últimes gotes. Paga la pena?
6. Nuclear, gas, carbó, són la solució?

7. Les renovables són el futur... però són limitades
8. Adéu a la cultura d'usar i llençar
9. Què en fem del nostre model de vida?
10. De l'economia del creixement...
11. ... a l'economia del «bon viure»
12. Què hi puc fer jo?

A cada panel hi ha diferents apartats i a ells corresponen les següents tipus d'activitats:

- a. En elles tindrem un text, una fotografia o un gràfic per treballar i analitzar.
- b. Les indicades en aquest apartat són activitats per investigar i ampliar dades.
- c. En aquest apartat es plantejaran preguntes obertes.
- d. En aquest apartat sempre hi haurà una activitat que es denomina: «Una mica d'imaginació», o «I ara què?», o «Per pensar-hi una mica», on l'alumnat podrà utilitzar el que ha après en una activitat de la seva creació.

Contextualització i introducció de la temàtica

En els anys 70, estudis científics ja ens advertien que, si no es feia res per evitar-ho, l'exhauriment dels recursos ens duia directament al col·lapse de la civilització humana en el segle XXI. A partir de 1985, ja sabem que hem traspassat la capacitat del planeta per proveir els elements que permeten l'estil de vida i de consum capitalista.

Ja des de l'època de la colonització, el voraç consum de recursos, va suposar l'espoli dels recursos naturals i miners, i l'esclavatge de les societats indígenes d'Amèrica Llatina i Àfrica, per part dels països europeus. Fins a la Revolució Industrial, els éssers humans no consumien tants recursos com per sobrepassar la capacitat de càrrega del planeta i els ritmes de vida eren marcats pels cicles naturals. Els fenòmens globals induïts per la civilització industrial, han portat avantatges i noves possibilitats per a

la humanitat, però també han fet del nostre entorn un espai cada cop més insegur, incert i perillós. La destrucció de la biodiversitat s'entrebarreja amb l'exhauriment dels recursos naturals, la contaminació de l'atmosfera, el subsòl i els mars, així com l'acceleració de la degradació ecològica provocada pel canvi climàtic. A més, hi ha un augment de les desigualtats socials provocat pel manteniment de les relacions neocolonialistes entre els estats del nord global i els del sud global, la subordinació i la relegació de la dona i de col·lectius vulnerables de l'espai públic de les societats patriarcal, i l'acumulació de riquesa en mans d'unes poques persones. Per tant, estem parlant d'una crisi multidimensional, que no només és econòmica, com se'ns acostuma a presentar des del sistema polític i els mitjans de comunicació, sinó que és una crisi de la civilització en el seu conjunt, una crisi de sostenibilitat de la vida.

Ja des de fa unes quantes dècades, sabem que aquest model no s'adequa a les possibilitats reals que brinden els recursos naturals, sobretot energètics, dels quals es nodreix la maquinària industrial, i del principal dels quals, el petroli, s'espera que entri, en un període molt breu de temps (o fins i tot ja hi hagués pogut entrar), en una fase de decaïment de la capacitat del seus jaciments, fenomen conegut com a zenit del petroli. Per tant, la crisi del model econòmic demostra que aquest és incapaç de sostenir-se en els termes i de la manera en què venia fent-ho, ja que sabem que el planeta té uns límits ecològics.

En aquest marc, no hi pot haver sostenibilitat si no existeix equitat, equitat entre les persones i respecte i cura de la naturalesa. Vivim en un món on constantment existeixen relacions d'explotació, de l'home a la dona, dels països enriquits als països empobrits, dels éssers humans a la naturalesa, etc. La crisi de sostenibilitat del sistema capitalista és la crisi de les desigualtats. ■

*En aquest marc,
no hi pot haver
sostenibilitat
si no existeix
equitat, equitat
entre les persones
i respecte i cura
de la naturalesa*

Coordinació i elaboració de:

Isabel Álvarez Fernández

Amb la col·laboració de:

Montse Benito, Xavi Camps, Asunción Cifuentes, Pepa Gisbert, Marisa López, Ismael Ocampo, Pep de la Rubia, Carmen Sala i Mª José Vargas

Revisada per: **Comissió de Sobirania** i **Comissió de Feminismes** d'Entrepobles

Disseny, composició i traducció:

Maria Rico Serrano

Cofinançada per:

Generalitat Valenciana